

Аудит відповідності державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників вимогам доступності та прозорості

(рішення Рахункової палати від 25 листопада 2025 року № 28-4)

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ:

- Міністерство аграрної політики та продовольства України (з 24.07.2025 — Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України)
- Український державний фонд підтримки фермерських господарств
- Дніпропетровська обласна державна (військова) адміністрація

ПЕРІОД АУДИТУ:

2024 рік —
I півріччя 2025 року

ВИСНОВКИ

Міністерством аграрної політики та продовольства України (далі — Мінагрополітики) частково забезпечено доступ сільськогосподарських товаровиробників до державної підтримки, фактично нею скористалися близько 33 % потенційних отримувачів. Незважаючи на те, що 207 тис. аграріїв були зареєстровані в інформаційно-комунікаційній системі «Державний аграрний реєстр» (далі — ДАР), це не трансформувалося у належний рівень отримання допомоги через обмежене фінансування та технічні проблеми.

Недосконалість електронної системи, декларативний контроль і неналежний обмін даними з державними реєстрами призвели до розподілу щонайменше 36 млн грн державної підтримки з порушенням вимог Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022 року № 918 (далі — Порядок № 918), зокрема, 58 сільськогосподарських товаровиробників отримали державну підтримку за наявності заборгованості перед бюджетом. Зафіксовано випадки подання заяв одними й тими ж виробниками сільськогосподарської продукції як фізичними і юридичними особами, які є пов'язаними особами.

Прозорість та публічність надання державної підтримки аграріям забезпечена Мінагрополітики лише частково. Попри виплату понад 5,1 млрд грн субсидій і дотацій через ДАР у 2024 році та I півріччі 2025 року, у відкритому доступі оприлюднено дані лише щодо 29 % фактичних виплат.

Невстановлення вимог щодо обмеження розміру земель, на які надається державна підтримка, стало причиною концентрації значної частини коштів у великих агрохолдингах. У 2024 році 49 отримувачів, що входять до 31 корпоративної групи та обробляють понад 1 тис. га сільськогосподарських угідь, отримали понад 258 млн грн, або 16 % видатків за КПКВК 2801710. Окрім цього, майже 67 млн грн спрямовано компаніям з іноземними бенефіціарами, що знижує мультиплікативний ефект для національної економіки.

ВИЯВЛЕНО

36,2 млн грн

обсяги порушень бюджетного та іншого законодавства
(використання коштів державного бюджету з порушенням норм законодавства)

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Кабінетові Міністрів України** внести зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників шляхом виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2021 року № 886 (далі — Порядок № 886), передбачивши ліміти площ, на які надається державна підтримка, та уніфікувати Порядок № 886 із Порядком № 918 в частині встановлення вимог до отримувачів державної підтримки, якими можуть бути лише громадяни України або юридичні особи, засновниками яких є виключно фізичні особи — громадяни України.
- **Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України** розробити та у встановленому порядку подати на розгляд Уряду проекти відповідних змін:
 - до актів Кабінету Міністрів України, які передбачатимуть принципи доступності, прозорості, добросовісності отримувача, недопущення концентрації підтримки у великих сільськогосподарських товаровиробників;
 - до Порядків № 886 та № 918, якими передбачити:
 - вимогу, що отримувачі державної підтримки, які є пов'язаними особами в розумінні Податкового кодексу України, є єдиним виробником сільськогосподарської продукції;
 - вимогу до отримувачів державної підтримки підтверджувати відсутність заборгованості перед бюджетом станом на перше число місяця, який передуює місяцю подання заявки на отримання бюджетних коштів.
 - Створити механізм автоматичного групування отримувачів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, які є пов'язаними особами в розумінні Податкового кодексу України.
 - Розробити та затвердити внутрішній організаційно-розпорядчий документ, який регулює оприлюднення реєстрових даних ДАР щодо фактично отриманої державної підтримки (у розрізі програм, сум і отримувачів).
- **Українському державному фонду підтримки фермерських господарств** призначити посадову особу, на яку покласти повноваження щодо здійснення внутрішнього аудиту відповідно до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 року № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту».

РЕАГУВАННЯ

- ✓ Звіт розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики 13.01.2026; Мінекономіки доручено опрацювати рішення Рахункової палати та забезпечити виконання наданих рекомендацій.
- ✓ **Мінекономіки та Укрдержфондом** розроблено та надіслано плани заходів щодо виконання рекомендацій. Наразі термін їх виконання не настав.